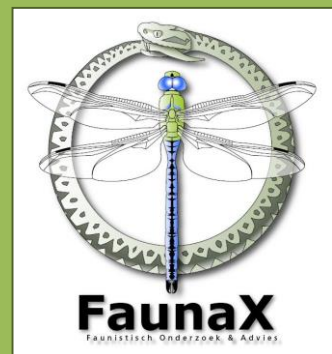

2014

Ecologische quickscan

Ontwikkeling MFA en locatie parkeerplaats NAM te Anjum

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk

0513-435024
info@faunax.nl

www.f aunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische quickscan

Ontwikkeling MFA en locatie parkeerplaats NAM te Anjum

*Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van
de Flora- en faunawet*

Gorredijk, 07 mei 2015

In opdracht van:

Rho adviseurs voor leefruimte

Contactpersoon:

Mw. F. Ankersmit

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk:

Mw. J. Arisz

Rapportage:

Mw. J. Arisz

Autorisatie:

Mw. W. de Boer

Foto's voorpagina:

Impressie van het plangebied

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Ligging en karakteristiek	3
1.3 Opzet	6
2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING	7
2.1 Natuurbeschermingswet.....	7
2.2 Ecologische hoofdstructuur en Verordening Romte Fryslân.....	7
2.3 Flora- faunawet	7
3. RESULTATEN VELDBEZOEK	9
3.1 Flora.....	9
3.2 Vogels	9
3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen	9
3.2.2 Overige broedvogels.....	10
3.3 Zoogdieren	10
3.3.1 Vleermuizen	10
3.3.2 Waterspitsmuis	13
3.3.3 Overige zoogdiersoorten	13
3.4 Amfibieën, reptielen en vissen	13
3.4.1 Amfibieën	13
3.4.2 Reptielen.....	14
3.4.3 Vissen.....	14
3.5 Ongewervelden	14
4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES	15
4.1 Overzicht beschermde soorten	15
4.2 Conclusies en aanbevelingen.....	15
4.3 Overzicht vervolgstappen.....	16
5. BRONNEN EN LITERATUUR	17
BIJLAGE I. DE FLORA- EN FAUNAWET	18
Algemene zorgplicht.....	18
Verbodsbepalingen	18
Omgaan met beschermde soorten.....	18
Vogels	19
Zorgvuldig handelen.....	19
BIJLAGE II. VERORDENING ROMTE FRYSLÂN	21

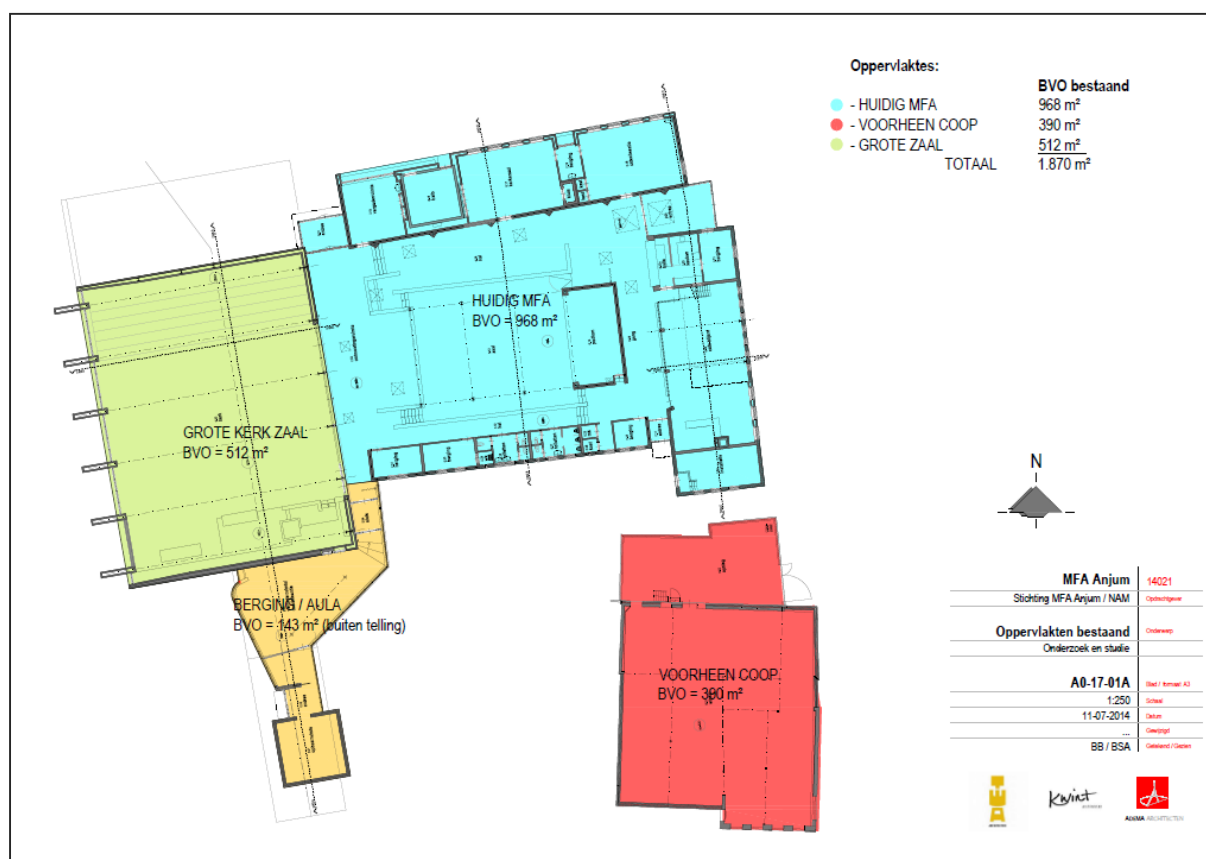

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

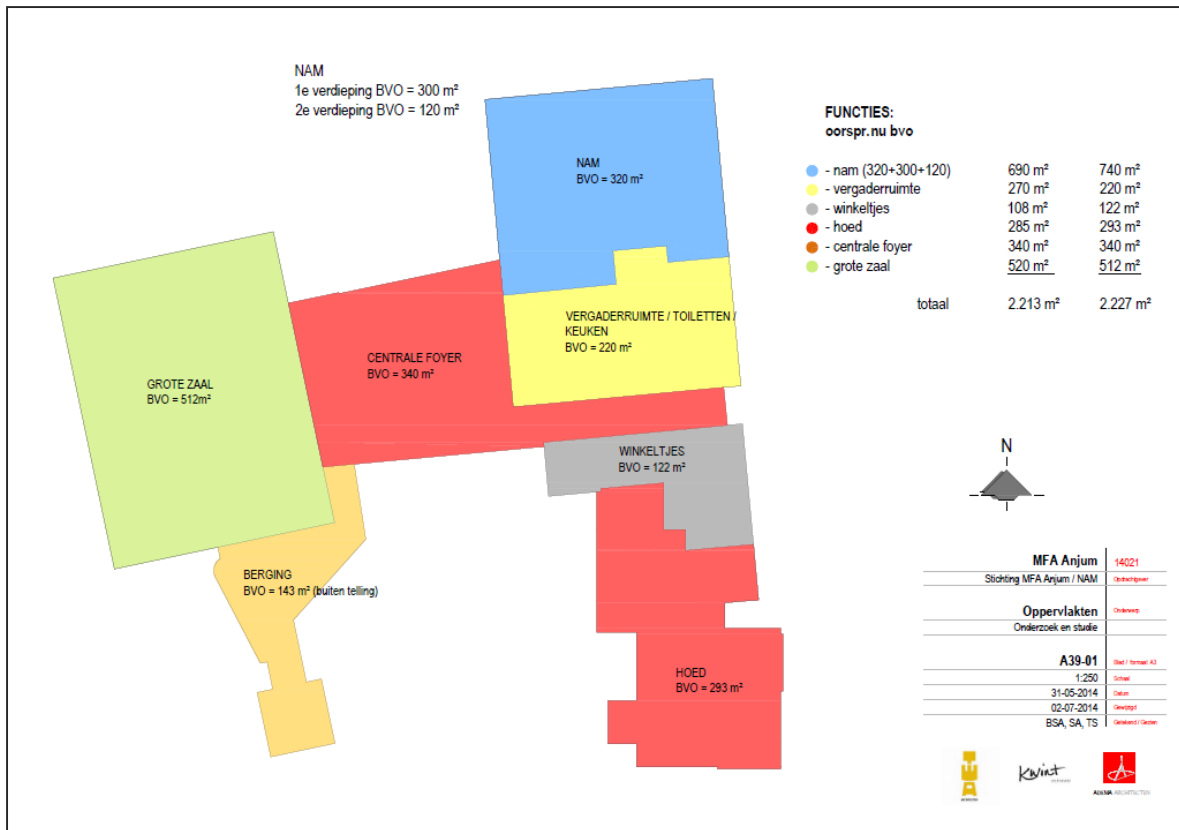
In Anjum is nieuwbouw van de MFA voorzien. Hiertoe worden het bestaande MFA, De Dobbe, en de naastliggende COOP gesloopt. De aan de MFA liggende kerkzaal blijft behouden. Op de vrijgekomen locatie wordt een nieuwe MFA gebouwd. De huidige situatie en toekomstige invulling van de MFA zijn weergegeven in de figuren 1 en 2. In de nieuwe MFA wordt ook de NAM gehuisvest. De parkeerplaats voor dit kantoor is voorzien aan de rand van Anjum. Voor de aanleg van deze parkeerplaats worden bomen gekapt en zijn kleinschalige werkzaamheden aan een watergang voorzien. De ligging van dit deel van het plangebied is weergegeven in figuur 3, de toekomstige invulling ervan in figuur 4.

Aangezien de beoogde werkzaamheden een ruimtelijke ingreep betreffen, is een toetsing aan de Flora- en faunawet een vereiste. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn via een korte ecologische beoordeling, een quickscan, getoetst aan de bepalingen van de Flora- en faunawet. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de resultaten van deze beoordeling, waarbij adviezen zijn geformuleerd hoe te handelen conform de bepalingen in de Flora- en faunawet.

Figuur 1. Huidige situatie van MFA De Dobbe (gegevens Rho adviseurs voor leefruimte).

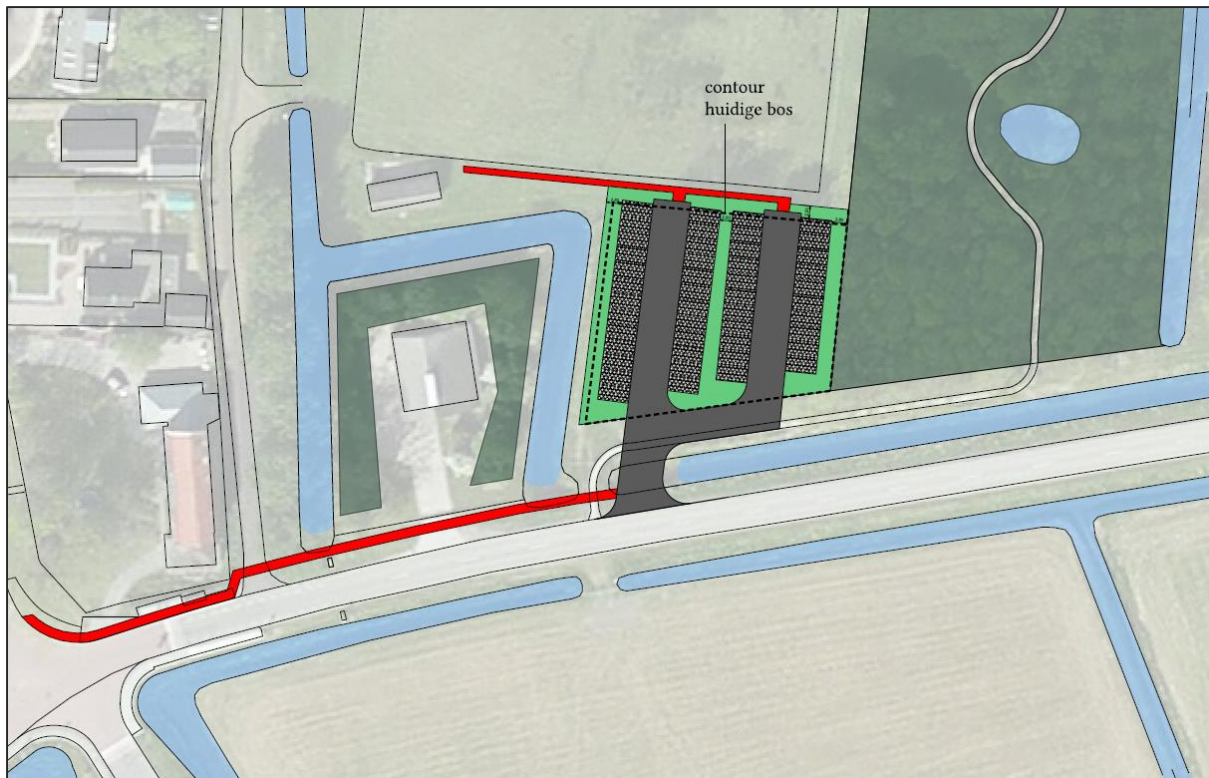

Figuur 2. Toekomstige invulling van de MFA (gegevens Rho adviseurs voor leefruimte).

Figuur 3. Ligging van de locatie van de toekomstige parkeerplaats van de NAM (luchtfoto: Bingmaps).

Figuur 4. Inrichting van de toekomstige parkeerplaats van de NAM (gegevens Rho adviseurs voor leefruimte).

1.2 Ligging en karakteristiek

Het plangebied is verdeeld in twee delen; de bebouwing van De Dobbe en de COOP aan de Mûnebuorren te Anjum en de toekomstige locatie van de NAM parkeerplaats aan de rand van Anjum.

MFA De Dobbe is gelegen aan de Mûnebuorren 11 te Anjum. Het bestaat uit drie aan elkaar gebouwde blokken. Alle drie de blokken zijn opgetrokken uit baksteen en elk blok heeft een puntdak met dakpannen. Eén blok is in gebruik als aula (centrale blok), één blok wordt gebruikt als jongerencentrum (blok oostzijde) en in één blok zijn enkele kleinere ruimtes aanwezig, met vergaderruimte en een kapsalon (blok noordzijde, parallel aan doodlopende weg). De eerste twee blokken betreffen open ruimtes waarbij het puntdak vanaf beneden zichtbaar is, het derde blok heeft een afgesloten zolderruimte die niet gebruikt wordt. De figuren 5 en 6 geven een impressie van de MFA. Tegen het MFA aan ligt de kerkzaal, deze blijft onveranderd gehandhaafd.

Direct naast de MFA ligt de voormalige COOP supermarkt welke momenteel leeg staat. De supermarkt bestaat uit een centraal gebouw en twee aanliggende schuren. Het centrale gebouw kent een schuin dak met dakpannen. Beide schuren hebben een plat dak. Figuur 7 geeft een impressie van de voormalig COOP.

De toekomstige parkeerplaats van het NAM kantoor is gelegen aan de rand van de bebouwde kom van Anjum, aan de Skânserwei. Dit deel van het plangebied bestaat uit een relatief jonge opstand van voornamelijk es. Tevens is, parallel aan de Skânserwei, een in de richting van de N361 doorlopende watergang aanwezig. De locatie is gelegen aan de ijsbaan. Rondom de ijsbaan zijn meer jonge bosopstand en houtwallen aanwezig. Ten zuiden van het bosperceel ligt een tweede watergang. Figuren 8 en 9 geven een impressie van dit deel van het plangebied.

Figuur 5. Entree van MFA De Dobbe.

Figuur 6. Noordelijke blok, parallel aan een doodlopend straatje.

Figuur 7. Impressie van de voormalig COOP, genomen vanaf het dak van De Dobbe.

Figuur 8. Impressie van de toekomstige locatie van de parkeerplaats voor de NAM.

Figuur 9. Watergang parallel aan de Skânserwei, ter hoogte van de beoogde locatie voor de parkeerplaats van de NAM.

1.3 Opzet

In opdracht van Rho adviseurs voor leefruimte is door Bureau FaunaX, op basis van een veldbezoek en ecologisch inzicht, een beschouwing opgesteld over de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten en habitats binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Op 10 december 2014 is deze ecologische beoordeling in de vorm van een quickscan uitgevoerd. Daarbij is onderzocht of zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde plant- of diersoorten bevinden of hiervoor geschikte biotopen of habitats aanwezig zijn. Het onderzoek is uitgevoerd door het gehele terrein visueel te inspecteren op geschikte habitats voor of aanwijzingen van beschermde soorten. De Dobbe is ook intern onderzocht.

Deze ecologische beoordeling geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Komen er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (biotopen van) beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voor?
2. Wat zijn de mogelijke effecten van de realisatie van de initiatieven en het in gebruik hebben ervan op deze beschermde natuurwaarden?
3. Voor welke soorten en habitats wordt de wet mogelijk overtreden en hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
4. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkómen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage I).

2.1 Natuurbeschermingswet

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is/wordt aangewezen.

Het plangebied ligt in de nabijheid van de Natura 2000-gebieden Lauwersmeer en Waddenzee. Er is geen sprake van directe negatieve effecten op deze gebieden. De herontwikkeling ter plaatse van de bestaande MFA heeft door de aard van de ingreep geen negatieve effecten op voor deze gebieden aangewezen soorten of habitattypen. Naar verwachting treden er ook geen negatieve effecten op aangewezen soorten of habitattypen op door de aanleg van de parkeerplaats en in gebruik name hiervan. Toch wordt aanbevolen contact op te nemen met de Provincie of zij een Voortoets benodigd achten.

2.2 Ecologische hoofdstructuur en Verordening Romte Fryslân

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

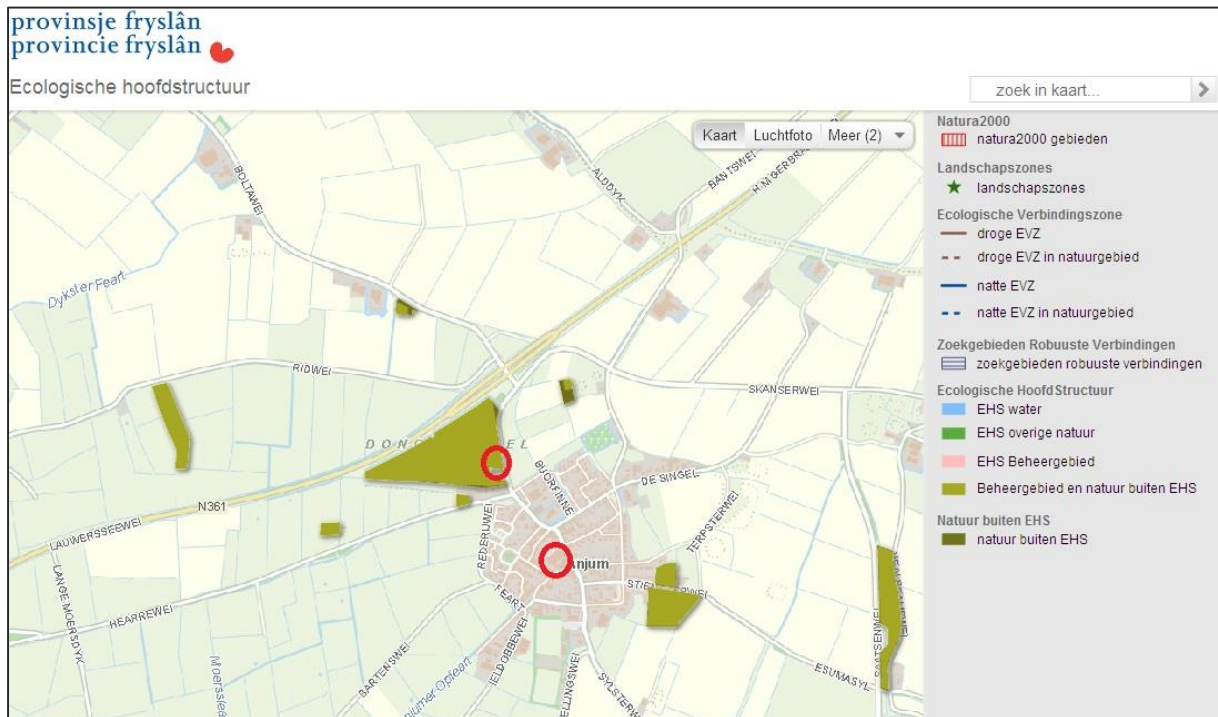
Het plangebied ligt niet binnen de EHS, maar is wel gedefinieerd als Natuur buiten de EHS (figuur 10) en als zodanig opgenomen in de Verordening Romte Fryslân. Deze verordening legt beperkingen op aan ontwikkelingen in deze gebieden. In bijlage II is over deze Verordening een toelichting opgenomen, maar neem hierover contact op met de Provincie.

2.3 Flora- faunawet

De Flora- en faunawet beschermt in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het is niet toegestaan planten te plukken en dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de Flora- en faunawet vallen. Naast deze verbodsbepalingen is de zorgplicht opgenomen die voor alle dieren geldt. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor dieren.

De dier- en plantensoorten die zijn opgenomen op de Flora- en faunawet zijn onderverdeeld in drie tabellen, waarbij de soorten op tabel 1 het lichtst beschermd zijn en die op tabel 3 het zwaarst. Vogels hebben een aparte status. Alle inheemse in Nederland broedende vogelsoorten zijn tijdens de broedperiode zwaar beschermd. Tevens is er een groep vogelsoorten aangewezen waarvan het nest het gehele jaar, dus ook buiten de broedtijd, beschermd is. Deze groep is weer onderverdeeld in vijf categorieën. Voor meer informatie zie de bijlage I bij dit document.

Figuur 10. Ligging van beide delen van het plangebied (binnen rode cirkels) ten opzichte van de EHS en andere natuurgebieden.

3. RESULTATEN VELDBEZOEK

3.1 Flora

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aanwezig.

Op de bebouwing zijn geen muurvarens aanwezig. Rondom de MFA is weinig groen aanwezig, enkel aangeplante hagen, klimop en enkele bomen in een border. Beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen. De vegetatie in het bosperceel is vochtig, voedselrijk en soortenarm met soorten als es, esdoorn, brandnetel, riet, kleefkruid en braam. De aanwezige habitat binnen dit deel van het plangebied is geschikt voor beschermde flora.

3.2 Vogels

3.2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen

De MFA is ongeschikt voor gebouwbewonende vogelsoorten, als huismus en gierwaluw. Weliswaar zijn er beschadigde dakpannen aanwezig, maar alle drie dakconstructies van de MFA zijn voorzien van isolatie. Hierdoor is er onder de dakpannen niet voldoende ruimte beschikbaar voor het maken van nestplaatsen.

De voormalig COOP is geschikt voor huismus vanwege onderbrekingen in de overgangen van de verschillende dakdelen (figuur 11). Aan de zijde van de Mûnebuorren bevinden zich tegen de witte daklijst meerdere nesten van huiszwaluw (figuur 12).

Figuur 11. Overgang van verschillende dakdelen die geschikt zijn voor huismus.

Figuur 12. Tegen de gevel van de COOP zijn meerdere nesten van huiswaluw aanwezig.

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden in het bosperceel zijn geen nestplaatsen van jaarrond beschermde vogelsoorten als roofvogels, uilen en spechten aanwezig. Alle bomen zijn hierop onderzocht. In een houtwal aan de overzijde van de ijsbaan is wel een nest aanwezig, van vermoedelijk buizerd. Ook is tijdens het veldbezoek een sperwer waargenomen, maar voor deze soort ontbreekt een potentiële nestplaats binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

3.2.2 Overige broedvogels

Rond de MFA is in zeer beperkte mate nesthabitat voor broedvogels beschikbaar, maar gebruik tijdens het broedseizoen door bijvoorbeeld merel is niet geheel uit te sluiten.

In het bosperceel kunnen tijdens het broedseizoen meerdere broedvogels worden verwacht, hiervan zijn merel en vink tijdens het veldbezoek waargenomen.

3.3 Zoogdieren

3.3.1 Vleermuizen

Het plangebied is potentieel geschikt voor gebouwbewonende vleermuissoorten (alle soorten Ff-wet tabel 3).

De daken van de MFA zijn voor vleermuizen toegankelijk via beschadigde dakpannen, zowel midden op de daken als bij kantpannen (zie figuur 13). Hier is tijdens het veldbezoek ook een uitwerpsel van een vleermuis gevonden (figuur 14), wat erop duidt dat er ook vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Ondanks dat de daken grotendeels zijn voorzien van isolatie, bleek er op de overgangen naar de muurdelen een strook isolatie te 'ontbreken', waardoor de dakconstructies wel geschikt zijn voor vleermuizen. Er kon niet met zekerheid worden achterhaald of via de daken ook muurdelen bereikbaar zijn.

In de wand naast de toegang tot de elektraruimte, ontbreekt een baksteen (figuur 15). Hierdoor is er voor vleermuizen vrije toegang tot de afgesloten zolderruimte boven het oostelijke blok van de MFA. Deze ruimte is jaarrond geschikt voor vleermuizen.

Tenslotte is er voor vleermuizen lokaal ruimte tussen en onder loodslabben bij de schoorstenen aanwezig. Dit zijn kleine ruimtes, enkel geschikt als zomer- of paarverblijf. Van de voormalig COOP zijn de dakdelen geschikt, omdat er onderbrekingen tussen verschillende dakdelen aanwezig zijn. Tevens zijn delen van de witte houten dakrand vervallen, waardoor ook hierachter potentiële verblijfplaatsen ontstaan zijn (figuur 16).

De bomen rond het MFA en op het bosperceel bevatten geen holten geschikt voor boombewonende vleermuizen. Alle aanwezige bomen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn hierop onderzocht. De bomen rond de MFA en de meerderheid van de bomen op het bosperceel zijn ook onvoldoende ontwikkeld om geschikt te zijn boombewonende vleermuissoorten.

Het bosperceel vormt geschikte foerageergebied voor vleermuizen, maar door de beperkte grootte van het perceel is hier geen sprake van essentieel foerageergebied. De bosrand van het perceel zou gebruikt kunnen worden als vliegroute door vleermuizen vanaf Anjum naar de omliggende bospercelen en houtwallen. Aangezien er in westelijke richting rond de ijsbaan een ononderbroken houtwal aanwezig is, is er in de huidige situatie een alternatieve vliegroute voor vleermuizen beschikbaar, waardoor de bosrand geen essentiële functie heeft voor het in stand houden van eventuele verblijfplaatsen.

Figuur 13. Voorbeeld van de aanwezige potentiële invliegopeningen voor vleermuizen in de daken van de MFA.

Figuur 14. Uitwerpsel van kleine vleermuissoort tegen de gevel van de dakconstructie van het centrale blok van de MFA.

Figuur 15. Ontbrekende baksteen in de gevelmuur naast de toegang tot de elektraruimte, waardoor vleermuizen vrije toegang hebben tot de afgesloten zolder van het noordelijke blok van het MFA.

Figuur 16. Aantasting van de witte houten dakrand van de voormalig COOP.

3.3.2 *Waterspitsmuis*

De watergangen langs en direct rondom het bosperceel zijn ongeschikt voor waterspitsmuis. Deels voldoen deze watergangen aan de habitateisen die waterspitsmuis stelt, door de aanwezigheid van dekking en deels redelijk flauwe oevers. Echter de waterkwaliteit is onvoldoende voor de zichtjager die de soort is. De in de watergang aanwezige (onder)watervegetatie van riet, kroos en hoornblad duidt ook niet op een hoge waterkwaliteit. De watergangen zijn te voedselrijk, vermoedelijk veroorzaakt door omliggende landbouwgronden. Voorkomen van waterspitsmuis kan op basis van de vastgestelde waterkwaliteit worden uitgesloten.

3.3.3 *Overige zoogdiersoorten*

Andere zwaarder beschermde zoogdiersoorten (tabel 2 en hoger), dan de hierboven besproken soorten, kunnen binnen het plangebied worden uitgesloten. De MFA is niet toegankelijk voor steenmarter. Het bosperceel is ongeschikt voor soorten als boommarter en das. Het plangebied zou wel kunnen worden gebruikt door enkele licht beschermde zoogdiersoorten (Ff-wet tabel 1), zoals egel, huis- en bosspitsmuis, bosmuis, veldmuis. Voorkomen van mol rond het bosperceel is tijdens het veldbezoek vastgesteld.

3.4 Amfibieën, reptielen en vissen

3.4.1 *Amfibieën*

Binnen het plangebied rond de MFA ontbreken poelen of watergangen. De watergangen langs en direct rondom het bosperceel kennen onvoldoende waterkwaliteit om geschikt te zijn als voortplantingswater voor zwaar beschermde amfibieën. Hierdoor valt ook gebruik als

landhabitat door deze soorten uit te sluiten. De watergang langs het bosperceel wordt naar verwachting wel gebruikt worden door enkele algemene en licht beschermde (Ff-wet tabel 1) soorten, als bruine kikker, gewone pad en meerkikker. Het bosperceel kan door deze dieren gebruikt worden als landhabitat.

3.4.2 Reptielen

Het plangebied ligt ver buiten het bekende verspreidingsgebied van de meeste Nederlandse reptielen, ook van ringslang. Ondanks dat de soort in Friesland toeneemt is er geen enkele waarneming in de wijde omgeving bekend. Voorkomen van deze soort en alle overige reptielen in Nederland kan daarom worden uitgesloten.

3.4.3 Vissen

Rond de MFA is geen open water aanwezig. Het plangebied ligt binnen het bekende verspreidingsgebied van zowel de bittervoorn als de kleine modderkruiper (Melis et al., 2013). De aanwezige waterkwaliteit in de watergang langs het bosperceel is matig, wat ook wordt weerspiegeld in de (onder)watervegetatie van riet, hoornblad en eendenkroos. Deze watergang is voor deze soorten derhalve marginaal geschikt. Grote modderkruiper stelt nog hogere eisen aan waterkwaliteit en (onder)watervegetatie. Voorkomen van beschermde vissoorten kan daarom worden uitgesloten.

3.5 Ongewervelden

Beschermde ongewervelden worden niet verwacht binnen het plangebied. Binnen het plangebied komen geen waardplanten van beschermde vlinders voor, noch geschikte habitat voor beschermde libellen, kevers, of voor aquatische soorten.

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

4.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Tabel 1: Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Beschermingsstatus Flora- en faunawet: T₁ = tabel 1; Licht beschermd, T₂ = tabel 2; Middelzwaar beschermd, T₃ = tabel 3; Zwaar beschermd.

Soortgroep	Soort	Aanwezig	Potentieel voorkomend	T ₁	T ₂	T ₃	Cat. vogel lijst
Vogels	Huismus (COOP)		x				2
	Huiszwaluw (COOP)	x					5
	Broedvogels in algemene zin	x	x			x	nvt
Zoogdieren	Gebouwbewonende vleermuissoorten		x			x	
	Algemene muizensoorten		x	x			
	Mol	x		x			
	Egel		x	x			
Amfibieën	Algemene amfibieën		x	x			

4.2 Conclusies en aanbevelingen

- *Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen*

Binnen het plangebied is de voormalig COOP potentieel geschikt voor huismus. Met de beoogde herontwikkeling zouden eventueel aanwezige nestplaatsen van de huismus verdwijnen. Deze soort is binnen de Ff-wet opgenomen in de lijst van vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen, in categorie 2. De aan- dan wel afwezigheid van nestplaatsen van de huismus dient daarom te worden bepaald door een nader onderzoek tijdens de broedtijd, globaal in de periode april - juli.

Aan zijde van de Mûnebuorren zijn tegen de daklijst van de voormalig COOP meerdere nestplaatsen van de huiszwaluw aanwezig. Huiszwaluw is opgenomen in categorie 5 van de lijst met jaarrond beschermde soorten. Nestplaatsen van deze soorten zijn onder bepaalde omstandigheden jaarrond beschermd. Omdat in het plangebied geen sprake is van een grotere kolonie, is er geen sprake van effecten op de populatie of verspreiding van de soort. Er zijn dan ook geen factoren die deze nestplaats(en) jaarrond beschermd maken. Wel geven wij graag vrijblijvend de aanbeveling mee nieuwe of omringende bebouwing (opnieuw) geschikt te maken voor huiszwaluw. Dit kan door het plaatsen van kunstmatige nestkommen tegen de gevel, het toepassen van witte houten daklijsten of door de aanleg van een huiszwaluwtil.

- *Broedvogels in algemene zin*

Alle broedvogels in Nederland zijn tijdens de broedtijd beschermd; hun nesten en legsels mogen niet worden verstoord of vernield. Door te werken buiten het broedseizoen (globaal de periode 15 maart – 15 juli) kan verstoring grotendeels voorkomen worden. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen, het gaat erom of er een broedgeval is. Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en

voorkomen wordt dat zich op het werkterrein broedvogels vestigen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken.

In het plangebied kunnen verschillende soorten broedvogels worden verwacht, in ieder geval op het bosperceel en mogelijk ook in het groen rond het MFA. De werkzaamheden dienen derhalve buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd, anders is ecologische begeleiding bij deze werkzaamheden noodzakelijk.

- *Vleermuizen*

Binnen het plangebied van de MFA kunnen verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten voorkomen. Met de beoogde herontwikkeling van de locatie zouden eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen verdwijnen. Alle vleermuissoorten zijn zwaar beschermd (Ff-wet tabel 3). De aan- dan wel afwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten dient daarom te worden bepaald door een jaarrond nader onderzoek tijdens de actieve periode van vleermuizen (mei - september). Voor de juridische houdbaarheid van het vleermuisonderzoek, wordt het onderzoek uitgevoerd conform de laatste versie van het Vleermuisprotocol (27-03-2013), opgesteld door de GaN, het NGB en de Zoogdierverseniging.

Het bosperceel en de omgeving hiervan zijn geschikt als foerageergebied (in combinatie met de functie vliegroute) voor vleermuizen. Er is geen sprake van essentieel foerageergebied en in de huidige situatie is er ook een alternatieve vliegroute beschikbaar, in westelijke richting langs de ijsbaan. Indien er rond de parkeerplaats verlichting zou worden aangelegd, dan is er risico op lichtverstoring van leefgebied voor vleermuizen. Wordt overwogen om verlichting te gaan realiseren, dan dient hierbij lichtverstoring te worden voorkomen. Hiertoe dient verlichting naar beneden gericht te worden, niet uit te stralen buiten het daadwerkelijke parkeerterrein en dienen armaturen onder de boomkronen te blijven.

- *Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht*

Binnen het plangebied is mol aanwezige en worden enkele andere licht beschermde soorten verwacht. Voor schade aan licht beschermde soorten geldt in principe een vrijstelling. De zorgplicht (zie Bijlage I in deze rapportage) van de Ff-wet schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door voorafgaand aan de werkzaamheden vegetatie af te maaien zodat dekking voor kleine zoogdieren en amfibieën verdwijnt en zij zo bewogen worden ergens anders hun heil te zoeken.

4.3 Overzicht vervolgstappen

- **Huismus:** Nader onderzoek naar de aan- dan wel afwezigheid van nestplaatsen tijdens het broedseizoen (in de periode april - juli).
- **Vleermuizen:** Nader onderzoek naar eventuele verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten volgens Vleermuisprotocol (mei - september).
- **Vleermuizen:** voorkomen lichtverstoring rond parkeerplaats NAM.
- **Broedvogels:** Werken buiten het broedseizoen (ongeveer half maart - half juli), anders inschakelen ecologische begeleiding.
- **Licht beschermde soorten:** naleven zorgplicht.
- **N2000 / Verordening Romte Fryslân:** contact opnemen met Provincie Fryslân over te treffen vervolgstappen.
- Vrijblijvende **aanbeveling huiszwaluw:** plaatsen nestkommen en/of toepassen witte houten daklijsten of huiszwaluwtil.

5. BRONNEN EN LITERATUUR

Melis, J.; Jong, R. de en M. Koopmans (2013). Vissen in Fryslân, werkatlas II, verspreiding 1900 – 2012. Wetterskip Fryslân, Altenburg & Wymenga, Fryslân Grien, Leeuwarden.

Websites verspreiding flora en fauna:

- www.telmee.nl
- www.waarneming.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl

Websites natuurwetgeving:

- www.synbiosis.alterra.nl
- www.rvo.nl
- www.fyrslan.nl
- http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.9921.PVR2011Fryslan-VA01/r_NL.IMRO.9921.PVR2011Fryslan-VA01_artikel.8.html#_8.2.4

BIJLAGE I. DE FLORA- EN FAUNAWET

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming vastgelegd. Hiermee is ook de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De volgende wetsartikelen- en bepalingen uit deze wet zijn, in het onderhavige geval, relevant:

Algemene zorgplicht

De zorgplicht (artikel 2) houdt in dat eenieder dient te voorkomen dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen heeft voor alle in het wild levende planten en dieren. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden. De zorgplicht geldt altijd en overall, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Verbodsbepalingen

- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
  - Artikelen 9 tot en met 12 verbieden het doden, verontrusten, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren, dan wel het beschadigen, vernielen, uithalen of verstoren van hun nesten, holen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfsplaatsen.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Omgaan met beschermde soorten

Op 23 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 van de Flora- en faunawet is van kracht geworden. Voor het verkrijgen van vrijstellingen. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in **drie beschermingscategorieën** (Tabellen 1, 2 en 3). **Vogels** vallen hierbuiten en worden apart behandeld. Deze nieuwe indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de beschermde soorten in Nederland, waarbij ook beschermde soorten van de Europese Habitatrictlijn zijn ingepast. Het betreft de volgende beschermingscategorieën ingedeeld in drie tabellen:

1. Tabel 1: Licht beschermde soorten:	vrijstelling
2. Tabel 2: Middelzwaar beschermde soorten:	gedragscode of ontheffing
3. Tabel 3: Zwaar beschermde soorten:	ontheffing

Tabel 1-soorten: Dit betreft een aantal licht beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. Voor schade aan deze soorten geldt op voorhand een *vrijstelling*, mits bij ingrepen sprake is van bestendig beheer- en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als dit niet het geval is, moet er alsnog een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (de lichte toets).

Tabel 2 –soorten: Beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar kan worden gewerkt volgens een door het Ministerie goedgekeurde *gedragscode*. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfsplaatsen wordt voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. Er moet *aantoonbaar* volgens een goedgekeurde *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd dienen te worden.

Als er nog geen gedragscode is of niet volgens een gedragscode gewerkt wordt, moet bij overtreding van de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet alsnog een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan dient plaats te vinden, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende

populaties. Als dit inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied noodzakelijk is. Daarnaast moet worden voldaan aan de zorgplicht

Tabel 3-soorten: Dit betreft de meest zwaar beschermde soorten (waaronder soorten die vermeld zijn in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Een ontheffingsaanvraag voor eventuele schade aan deze soorten wordt getoetst via een zogenaamde 'uitgebreide toets'. Voor het verkrijgen van een *ontheffing* moet aan vier criteria worden voldaan:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief voor de ingreep
- 3) de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
- 4) er wordt voldaan aan zorgvuldig handelen (zie paragraaf 'Zorgvuldig handelen' hieronder).

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Voor vogels geldt tijdens het broedseizoen een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden, aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn.

Naast de bescherming tijdens het broedseizoen, is in 2009 voor vogels een aangepaste lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Dit betreft vogelsoorten die de nestplaats jaarrond gebruiken of soorten die jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. De lijst met vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen bestaat uit vijf categorieën:

- 1) Nesten die, behalve tijdens het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
- 2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 3) Nesten van vogels, zijnde niet koloniebroeders, die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet tot nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
- 5) Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie zijn niet onder alle omstandigheden jaarrond beschermd, maar vragen wel extra onderzoek. Middels een omgevingscheck zal voor deze soorten onderzocht moeten worden of voldoende alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Ook kan sprake zijn van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die nesten van vogelsoorten uit deze categorie wel jaarrond beschermd maken.

Een ontheffingsaanvraag voor vogels wordt getoetst middels een 'uitgebreide' toets.

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen (artikelen 2b, 2c, 2d en 16 c AMvB) is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd en gaat een stapje verder dan de zorgplicht. Niet zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep voor gevolgen kan hebben. Een initiatiefnemer moet altijd vooraf inventariseren welke beschermde (niet vrijgestelde) soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep wordt gepland. Ook moet de initiatiefnemer in redelijkheid alles doen of juist laten om te voorkomen, of

zoveel mogelijk beperken, dat de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een belangrijke eerste stap daartoe is bijvoorbeeld een juiste planning van de werkzaamheden, om te voorkomen dat dieren in de voortplantingstijd verstoord worden.

BIJLAGE II. VERORDENING ROMTE FRYSLÂN

Verordening Romte Fryslân Artikel 8
Afkomstig uit IMRO-idn: NL.IMRO.9921.PVR2011Fryslan-VA01

8.2 Natuur buiten de Ecologische hoofdstructuur

8.2.1

Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur, zoals aangegeven op de van deze verordening deel uitmakende kaart Natuur, voorziet in een passende bestemming met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van natuurwaarden.

8.2.2

Een ruimtelijk plan voor landelijk gebied dat betrekking heeft op gronden die door hun rust en openheid voor weidevogels geschikt zijn, voorziet in een regeling waarmee voldoende openheid en rust van deze gronden wordt gehandhaafd, met dien verstande dat de agrarische productiefunctie inclusief de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven zijn toegestaan.

8.2.3

In de plantoelichting bij een ruimtelijk plan voor landelijk gebied dat betrekking heeft op agrarische gronden met bestaande natuurwaarden, wordt aangegeven op welke wijze met deze natuurwaarden in het ruimtelijk plan rekening is gehouden.

8.2.4

Van artikel [8.2.1](#) en artikel [8.2.2](#) kan worden afgeweken voor een noodzakelijke ruimtelijke ingreep van openbaar belang, met inachtneming van de volgende voorwaarden:

- de natuurwaarden worden afgewogen ten opzichte van de ruimtelijke ingreep;
- schade aan natuurwaarden door mitigerende maatregelen zoveel wordt beperkt als fysiekruimtelijk en qua uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs mogelijk is;
- indien sprake is van een natuurgebied als bedoeld in artikel [8.2.1](#), resterende schade aan natuurwaarden zoveel wordt gecompenseerd als fysiekruimtelijk en qua uitvoerbaarheid van de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs mogelijk is;
- indien sprake is van een voor weidevogels geschikt gebied als bedoeld in artikel [8.2.2](#), verloren weidevogelareaal wordt gecompenseerd waarbij de regels uit het provinciale Werkplan weidevogels in Fryslân worden toegepast en in de plantoelichting een verantwoording wordt opgenomen over de aard van de mitigerende en compenserende maatregelen en de wijze waarop wordt gecompenseerd.

Toelichting Natuur buiten de EHS

In de artikelen [8.2.1](#) t/m [8.2.4](#) staan regels voor natuurwaarden buiten de EHS. Het gaat om:

- bestaande natuurgebieden buiten de EHS; dit zijn gebieden die op dit moment volgens het Streekplan al een hoofdfunctie natuur hebben, zoals bestaande bosgebieden;
- natuurwaarden in agrarisch gebied; dit kunnen natuurelementen zijn zoals houtsingels en waterelementen, en agrarische gebieden die voor weidevogels geschikt zijn.

Bestaande natuurgebieden dienen volgens artikel [8.2.1](#) een passende natuurbestemming te krijgen. Kleinere natuurelementen in agrarisch gebied - zoals houtwallen, singels, waterlopen en pingoruïnes - kunnen volgens artikel [8.2.3](#) in een agrarische bestemming geregeld worden.

Artikel [8.2.2](#) regelt het behoud van de openheid en de rust in de agrarische gebieden die (potentieel) voor weidevogels geschikt zijn. Dit zijn gebieden waar de rust, de openheid en de mate van verstoring nog zodanig zijn, dat deze gebieden (in potentie) geschikt zijn voor weidevogels. Deze geschikte weidevogelgebieden staan op de kaart Openheid en rust bij het provinciale Werkplan weidevogels in Fryslân en liggen daarmee vast. Wel kunnen – met name aan de randen – beperkte wijzigingen in de begrenzing optreden tengevolge van actuele ontwikkelingen (aanleg beplanting, wegen en bebouwing). De kaart Openheid en rust is daarom dynamisch en wordt regelmatig geactualiseerd, te raadplegen op de provinciale website www.fryslan.nl. Volledige fixatie van gebieden en kaart is daarom niet gewenst. Substantiële bebouwing, beplanting en verharding ten behoeve van niet-agrarische ontwikkelingen zijn in deze gebieden in principe niet toegestaan, tenzij sprake is van een noodzakelijke ruimtelijke ingreep van openbaar belang (zie artikel [8.2.4](#)). Onder substantiële bebouwing ca. verstaan wij een uitbreidingslocatie, aanleg van een weg, een grootschalige nutsvoorziening, een cluster windturbines, of naar aard en schaal vergelijkbare ontwikkelingen. Het Streekplan gaat dus uit van bescherming van alle (potentieel) geschikte weidevogelgebieden. In de afweging of en waar een ruimtelijke ingreep van openbaar belang kan plaatsvinden in (potentieel) geschikt weidevogelgebied, zullen de geschiktheid van het areaal als zodanig en de aanwezige hogere of lagere waarden (weidevogelstand) een rol moeten spelen. Deze aspecten vormen samen één van de af te wegen belangen.

Strikt genomen zit in het Streekplan geen mogelijkheid voor ruimtelijke ontwikkelingen in bestaande natuurgebieden buiten de EHS. Het is echter wel gewenst om ook voor deze gebieden een afwijkingsmogelijkheid te hebben. Anders zou in natuurgebieden buiten de EHS geen enkele ontwikkeling mogelijk zijn, terwijl in de EHS - onder strikte voorwaarden - wel ontwikkeling mogelijk is. In het Streekplan zijn bovendien de uitgangspunten voor de natuurgebieden buiten de EHS minder strikt geformuleerd dan de uitgangspunten voor de EHS, zodat een zekere afwijkmarge mag worden aangenomen.

Op grond van artikel [8.2.4](#) is afwijking van artikel [8.2.1](#) en artikel [8.2.2](#) mogelijk voor een 'noodzakelijke ruimtelijke ingreep van openbaar belang'. Deze afwijkingsmogelijkheid heeft betrekking op natuurgebieden buiten de EHS en op weidevogelgebieden. Het criterium 'openbaar belang' is in dit verband ruimer dan het criterium 'groot openbaar belang' dat op ingrepen in de EHS van toepassing is. Onder 'openbaar belang' kunnen ook bovenlokaal of lokaal georiënteerde, soms kleinschaliger ontwikkelingen vallen op het gebied van woningbouw (zoals een uitbreidingslocatie bij een kern), (verblijfs-)recreatie, infrastructuur (zoals een rondweg of een (landbouw)ontsluitingsweg), een cluster windturbines en

nutsvoorzieningen, mits de noodzaak daarvan redelijkerwijs aantoonbaar is. Een ingreep kan als 'noodzakelijk' worden aangemerkt, indien buiten het natuurgebied of het weidevogelgebied redelijkerwijs geen vergelijkbare locatie gevonden kan worden die voldoet aan de locatie-eisen van de beoogde en maatschappelijk gewenste functie.

De uitgangspunten voor compensatie zijn voor natuur buiten de EHS soepeler dan voor de EHS.

Bij natuurgebieden buiten de EHS mag rekening worden gehouden met financiële en fysiekruimtelijke beperkingen (zoals de eigendomssituatie).

Als ten behoeve van een noodzakelijke ruimtelijke ingreep van openbaar belang - na afweging van alle belangen, waaronder weidevogelbelangen - een keuze is gemaakt voor een ontwikkeling in een gebied met (potentieel) geschikt weidevogelareaal, dan dient op grond van artikel [8.2.4](#), sub d gecompenseerd te worden. Die compensatieplicht vloeit niet voort uit Europese of landelijke regelgeving maar uit provinciaal beleid, en heeft dan ook een eigen afwegingskader. Het provinciale Werkplan weidevogels in Fryslân, zoals door Gedeputeerde Staten op 28-9-2010 vastgesteld, geeft richting aan de wijze van compensatie. Als ijkpunt voor de compensatie ten aanzien van de dichtheid van de weidevogelstand, gaat het Werkplan uit van een gemiddeld aantal nesten per hectare bij normaal agrarisch gebruik in een gemiddeld weidevogelgebied. De aanwezige weidevogelwaarden - de weidevogeldichtheid/ weidevogelpopulatie die feitelijk aanwezig is - zijn dus niet bepalend voor de omvang en wijze van compensatie. Storting van een financiële bijdrage in een provinciaal weidevogelfonds, is één van de geschikte compensatiemogelijkheden. Indien de initiatiefnemer voor deze optie kiest, zal het benodigde bedrag voor de weidevogelcompensatie met 7,5 % verhoogd worden om de administratieve kosten en arbeidskosten te dekken die nodig zijn om de weidevogelcompensatie uit te werken.